



Komiteet pravnik za ljuska prava

YUCOM

Adresa:
Svetogorska 17
11000 Beograd
Telefon/fax:
+381-11-3344435;
33 44 235
E-mail:
yucomoffice@gmail
.com

Web:
www.yucom.org.yu

Republika Srbija
VRHOVNI SUD SRBIJE

Predsednici suda - sudiji Nati Mesarević

Poštovana predsednice,

Obraćamo Vam se povodom presude koju je Vrhovni sud Srbije (nakon tri i po godine) doneo po žalbi tužioca Aleksandra Tijanića protiv YUCOM-a, pod br. GŽ.43/08 od 23. jula 2009. godine.

U postupku zbog povrede autorskog prava, u kome je tužilac tražio naknadu od 8.500.000,00 dinara, kao nesporno je utvrđeno: da je YUCOM izdao publikaciju „Slučaj službenika Aleksandra Tijanića“ u ediciji Javni dosije - Protiv zaborava, 2005. godine, da publikaciju najvećim delom čine citati iz originalnih članaka i komentara tužioca nastalih i javno objavljenih u periodu od 1976.-2004. godine, da je uz svaki citat naveden izvor iz koga je preuzet, i da tužilac, autor citata, nije dao dozvolu tuženom za korišćenje citata, te da nema sa tuženim zaključen autorski ugovor.

Sporna su ostala samo pravna pitanja – da li je YUCOM povredio autorska prava tužioca, jer je njegove citate koristio bez dozvole i bez plaćanja autorske naknade, kao i moralna autorska prava (pravo objavljivanja, pravo na zaštitu integriteta dela, pravo na suprotstavljanje nedostojnog iskorišćavanja dela).

Na osnovu toga, Okružni sud u Beogradu doneo je 11. aprila 2006. godine presudu kojom je u celosti odbio tužbeni zahtev Aleksandra Tijanića kao neosnovan, sa obrazloženjem da sporna knjiga ne predstavlja zbirku integralnih tužioćevih tekstova, već naprotiv da se radi o citatima, koji su zapravo ilustracija teksta same sporne knjige. YUCOM je u svom delu, koje predstavlja kritiku Aleksandra Tijanića kao javne ličnosti, koristio pravo citiranja u skladu sa odredbama člana 48. Zakona o autorskom i srodnim pravima. Jasno je naznačeno da se radi o tužioćevim delima koja su već ranije objavljena, da su citirani delovi bez izmena, da je reč o citatu i uz naznaku ko je autor citiranih delova, kao i gde i kada su tekstovi iz kojih su citati preuzeti objavljeni. U skladu sa navedenim, zaključak Okružnog suda bio je da dozvola tužioca za korišćenje citata iz njegovih novinarskih tekstova nije bila potrebna.

Naglašavamo da je u prvostepenom postupku predloženo izvođenje dokaza veštačenjem, a isti predlog Okružni sud je odbio kao suvišan i irelevantan, s obzirom da za odluku o spornom pravnom pitanju nije potrebno veštačenje.

Iako se radi samo o spornom pravnom pitanju, Vrhovnom sudu Srbije je bilo potrebno pune tri i po godine da odluči po žalbi tužioca, što je već činjenica koja bi u svakom slučaju trebalo da zavređuje Vašu pažnju, jer je još jedna od indicija koja, uz presudu, izaziva sumnju da u ovom slučaju Vrhovni sud Srbije nije postupao nepristrasno. Rešavajući po žalbi tužioca, Vrhovni sud Srbije je doneo presudu kojom je preinačio odluku Okružnog suda u Beogradu i kojom je usvojio zahtev tužioca da mu na ime naknade zbog povrede moralnih prava isplati 200.000,00 dinara i zabranio

YUCOM-u da dalje koristi autorska dela tužioca i umnožava nove tiraže izdanja „Slučaj službenika Aleksandra Tijanića”. Uz to YUCOM je obavezan da ovu odluku o svom trošku objavi u dnevnom listu „Politika”.

Obrazlažući ovu odluku o preinačenju, Vrhovni sud Srbije menja utvrđeno činjenično stanje i to bez otvaranja rasprave, i proglašava nespornim i utvrđenim činjenice koje uopšte nisu bile predmet utvrđivanja, niti su dokazivane u prvostepenom postupku (uz to napominjemo i da su neke od tih činjenica mogle biti utvrđene samo veštačenjem, koje, kao što smo naveli, u prvostepenom postupku kao nepotrebno nije izvedeno) i tako falsifikuje ono što je utvrđeno u prvostepenom postupku. Kako u ovom slučaju ne postoji mogućnost ulaganja pravnog leka (o čemu je VSS kao drugostepeni sud očigledno vodio računa), ovakav postupak VSS smatramo kao direktno i svesno kršenje zakona i nanošenje štete pre svega pravosuđu, ali i savesnim strankama.

U pogledu spornog pravnog pitanja u odluci VSS navodi se da se odredbe člana 48. Zakona o autorskom i srodnim pravima, sa propisanim ograničenjima, odnose na kratke odlomke autorskog dela (pravo citiranja), i da se u ovom slučaju očigledno ne mogu primeniti. Pozivajući se na član 17. ovog zakona, dalje se navodi da autor ima isključivo pravo da štiti integritet svoga dela u izmenjenoj ili nepotpunoj formi, vodeći računa o konkretnom tehničkom obliku saopštavanja dela i dobroj poslovnoj praksi. Takođe, prema članu 16. istog zakona, autor ima isključivo pravo da objavi svoje delo i da odredi način na koji će se ono objaviti.

Po stavu VSS u ovom slučaju pravo na zaštitu integriteta autorskog dela tužioca (u suštini velikog broja njegovih autorskih dela) shodno članu 17. istog Zakona povređeno je javnim saopštavanjem tih autorskih dela u nepotpunoj formi (inače citat je uvek nepotpuna forma), protivno dobroj poslovnoj praksi (sud ne obrazlaže kako je to u ovom slučaju povređena dobra poslovna praksa), na način kako je to utvrđeno u ovom postupku (u postupku nije bilo reči o dobroj poslovnoj praksi niti je to bilo sporno, niti utvrđivano). U presudi VSS dalje navodi: „Time što su navedeni citati autora (tužioca) izvučeni iz konteksta, smisao koji je autor želeo da izrazi u svojim autorskim delima izgubio je svoju osnovnu poruku i dobio drugu, sa drugačijim značajem, poentom i vrednošću.” Naglašavamo da upravo ove činjenice (koje se odnose na kontekst, smisao, značaj i vrednost) uopšte nisu utvrđivane u prvostepenom postupku.

Kako je VSS , donoseći i obrazlažući ovu odluku, do te mere široko tumačio odredbe Zakona o autorskom i srodnim pravima koje se odnose na povredu moralnih prava, da je pod autorsko delo podveo i citat, a pravo citiranja kako je propisano odredbom člana 48. Zakona ukinuo, mišljenja smo da ste kao predsednica suda dužni i obavezni da po Zakonu o sudovima kao i Poslovniku o uređenju i radu VSS, inicirate da ovaj sud zauzme jasan stav po ovom pravnom pitanju, koje predstavlja presedan, jer se odlukom VSS direktno menjaju odredbe Zakona o autorskom i drugim srodnim pravima. Osim ovoga, pozivamo Vas i da zauzmete stav po pitanju utvrđivanja činjenica u drugostepenom postupku i da se izjasnite da li će od sada VSS moći da utvrđuje činjenice u žalbenom postupku bez otvaranja rasprave i da li Vrhovni sud ima pravo da ignoriše utvrđene činjenice u prvostepenom postupku i arbitrarno ih menja po svom nahođenju.

Konkretno, kako na sajtu VSS na internet prezentaciji nismo našli ni pravna mišljenja ni sudsku praksu koja bi se mogla odnositi na sporna pitanja u oblasti autorskih prava i prava citiranja, odnosno primeniti na ovaj slučaj, postavlja se pitanje da li su određena pravna pitanja (u konkretnom slučaju da li je reč o iskrivljenoj i nepotpunoj formi autorskih dela ili pravu citiranja) u domenu nesporne primene materijalnog prava ili je o njima već zauzeto pravno shvatanje kroz pojedinačne odluke VSS.

Ova odluka VSS predstavlja presedan i nema uporište u dosadašnjoj sudskoj praksi. Smatramo da se pomenutom odlukom VSS menja postojeće i nesporno tumačenje zakona, i to ne samo Zakona o autorskom i srodnim pravima, nego i Zakona o parničnom postupku (utvrđivanje drugačijeg činjeničnog stanja bez otvaranja rasprave) te da je samim tim došlo i do različitih pravnih stavova prilikom donošenja pomenute odluke, jer do sada u praksi Vrhovnog suda nije bilo sporno ni pravo citiranja, niti postupak po žalbi u pogledu utvrđivanja činjeničnog stanja.

Zato, smatramo da ste dužni da, u skladu sa odredbama Zakona o sudovima kao i ovlašćenjima koja imate prema Poslovniku o uređenju i radu VSS, sazovete sednicu parničnog odeljenja i odeljenja sudske prakse, a sve na osnovu člana 18. a u vezi čl.17.st.1. tač.1, 2. i 3. i na osnovu čl. 22. st. 3.

Poslovnika o uređenju i radu Vrhovnog suda Srbije, kao i da sazovete Opštu sednicu VSS u skladu sa članom 24. st.1. i 2. a u vezi sa članom 27. st.1. tač.1. i 3. Poslovnika o uređenju i radu Vrhovnog suda Srbije kao i čl.27. Zakona o sudovima. Sve ovo sa razloga kako odluka VSS ne bi proizvela neželjene pravne posledice, i kako bi VSS konačno zauzeo načelni pravni stav i mišljenje radi jedinstvene primene zakona. Vrhovni sud Srbije, kao još uvek najviši sudski organ, dužan je da sprovodi zakon a ne da svojim pravnim stavovima proizvodi pravnu nesigurnost i konfuziju.

I na kraju, YUCOM Vas ovim podneskom ne poziva da se izmeni pravosnažna odluka Vrhovnog suda Srbije, jer ćemo to pokušati u regularnoj proceduri iniciranjem zahteva za zaštitu zakonitosti i eventualnim postupkom pred Evropskim sudom za ljudska prava.

Ovo je podnesak Vama kao predsednici Vrhovnog suda Srbije da u skladu sa zakonom preduzmete sve kako bi Vrhovni sud Srbije zauzeo pravni stav po spornom pravnom pitanju. Ukoliko je stav Vrhovnog suda isti kao i stav ožalbenog veća u presudi, o kojoj je u ovom slučaju reč, zahtevamo da VSS takav stav eksplicitno objavi, kako bi u skladu sa tim za ubuduće znali da se ponašamo u našim aktivnostima.

U Beogradu, dana 24.09.2009.g.

predsednica
Komiteta pravnika za ljudska prava
Biljana Kovačević Vučo